Ч. 37 (12.403). Львів, середа 19. лютого 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Більшовицька „свобода віри“.

Львів, 18. лютого 1930.

Більшовицька система боротьби з релігією прибрала цієї зими незвичайно гострі, просто варварські методи. З цілого Радянського Союзу доходять вісти про страшні, і до того масові переслідування духовенства всіх віроісповідань, про замикання церков та перетворювання їх у більшовицькі клюби, кіна та всяк. інші розривкові установи. „Всяка церква і всяка віра є заборолом контрреволюції“ — ось пануюче нині гасло в царстві комуністів, гасло, яке має виправдувати всяке насильство, всякий злочин, усяку вікчемність, що причиняються до ліквідації церкви.

Культурний світ цим разом не міг не звернути уваги на цей важкий стогін усіх віруючих християн, що несеться зі СРСР. Зареагували досі на переслідування церкви й релігії у СРСР папа римський і голова англійської церкви, архієпископ кентерберійський. Крім цього були в цій справі інтерпеляції до керманича закордонної політики в англійськім парляменті, як у палаті громад так і в палаті льордів. У пресі появились вістки, що вже три европейські держави, які мають свої представництва в Москві, склонні звернути увагу керуючих державних чинників у СРСР на те, що цілий культурний світ осуджує більшовицькі релігійні переслідування та мобілізує прилюдну опінію проти СРСР, що знов може мати в будучині дуже прикр. для СРСР наслідки у взаєминах з поодинокими державами. Чи така форма „товариської“ перестороги поможе чимнебудь гнобленим і переслідуваним вірним поодиноких церков — треба бодай дуже поважно сумніватися. Та всеж культурний світ останніми „подвигами“ більшовиків на релігійному фронті набув чергову і то дуже велику дозу протибільшовицького настрою. Чи скорше чи пізніше цей настрій у щось таки скапіталізується.

Але культурний світ реагує на цілість явищ на всій території СРСР. Йому мало в домі подробиці з поодиноких країв, які найшлися в межах СРСР. Ось, наприклад, релігійні відносини на Україні також як тамошня система боротьби з релігією світові таки цілком незнані. А варто, щоби світ з ними познайомився. Боротьба з українською православною автокефальною церквою є там для комуністів ідентичною з боротьбою з українським, як вони кажуть, націоналізмом. Отже має вона там наскрізь національне підложе. У передостаннім числі нашого органу дали ми короткі інформації про відбутий з кінцем січня ц. р. у Києві надзвичайний собор укр. правосл. автокеф. церкви, на якому принято під більшовицькою пресією постанову про самоліквідацію цієї церкви. — Чому?

В дотичних постановах читаємо у відповідь на це питання між іншим ось що:

„Надзвичайний собор мусить визнати, що укр. прав. автокеф. церква, як це тепер остаточно виявилося (при якій нагоді та якими чинниками? — Ред.), протягом свого десятилітнього існування була явно виявлена антирадянська, контрреволюційна організація. Не можна відкинути того, що в її складі були й досі є люди, які пішли до церкви тільки для задоволення своїх релігійних потреб, але ця суто-церковна маса, сама не знаючи того, жила й діяла за проводом і вказівками тих осіб, що для них УАПЦ була не метою, а засіб здійснити свої контрреволюційні наміри. Радвлада декретом „відокремлення церкви від держави“ дала законну змогу українській людності, що вірує, відродити свою рідну українську, автокефальну соборно-православну церкву, що близько 300 років була в неволі в канонічної православної церкви. Але після звільнення від політично-монархічного пригноблення УАПЦ не судилося самій стати справжньою Христовою церквою, вільною й далекою від своєрідного, націоналістичного, шовіністичного політиканства“.

І тому то цей надзвичайний собор рішив, як це вже відомо читачам „Діла“, визнати „дальше істнування УАПЦ за недоцільне“ і вважати її „за ліквідовану“.

Хто уважно перечитав наведені революції, той мусів набрати глибокого переконання, що так могла їх стилізувати тільки чрезвичайка. Вона їх не тільки стилізувала, але й приймала, бож ніхто з учасників цього надзвичайного собору без примусу і то примусу, що виплював зі загрози життя, не міг підписати такого нікчемного, по діявольськи скомпонованого і придуманого акту.

Цей акт крівавого комуністичного насильства появився саме на передодні великого політичного процесу численних і заслужених українських національних діячів, що має відбутися в Харкові. Цей монстрпроцес проти Єфремова, Ніковського, Чехівського, митропол. Липковського і тов. вимагав, видно, від комуністів ще й такого ганебного акту як вимушена „самоліквідація“ автокефальної церкви. Обговорювані резолюції були потрібні для більшовицьких чекістів на загострення комуністичної опінії перед процесом. Дивіться, мовляв, що це за злочинці, коли сама єрархія УАПЦ потверджує, що вся церковна організація УАПЦ була знаряддям при здійсненні їхніх контрреволюційних цілей.

Таким чином опровокований чекою політичний процес проти українських національних діячів повинен би добути з „самоліквідації“ автоф. церкви величанський атут проти обвинувачених і тим самим заздалегідь оправдати гостроту їх засуду. Та комуністичні головачі дуже помиляються, коли думають, що на Україні найдуться між українцями такі наївні, що візьмуть за правду всі провокаційні штуки комуністів та повірять в якунебудь вину підсудних. Цілий процес як і „самоліквідація“ автокеф. церкви все буде в очах всієї національної української громади не чим іншим, а тільки безприкладним в історії своєю нікчемністю актом насильства над усім українським національним рухом

Перед процесом українців в Києві.

До відома широкого громадянства про способи боротьби ДПУ (Чеки) на Україні з українським національним рухом.

„Новий Час“ у ч. 19. з 19 ц. м. приносить під повищим заголовком такого сензаційного листа:

До нашої редакції надіслано таке письмо:

З газет довідався я, що в скорому часі на Україні мають судити видатних українських учених та богато українського студенства, під закидом нібн звязку з закордоном та приналежности до організації: „Союз Визволення України“.

Я, Василь **Михальчук,** з села Дивень, Рівенського повіту на Волині, рішучо **заявляю, що все це є провокація ДПУ, ним самим створена й переведена в життя, чому я був невільним свідком і невільним співучасником.** В свій час я був членом партії сель-робу, де багато наслухався про великий розвиток українського вищого шкільництва та взагалі про розвиток національного життя на Україні. В наслідок чого задумав піти на Україну і вступити там до одної з вищих шкіл, тим більше, що там був мій брат Андрій Семенович Михальчук, який учився у київському політехнічному інституті.

В 1927 р., в квітні місяці, я нелегально перейшов кордон і прибув до міста Києва, до свого брата. Брат мій про моє прибуття **зараз-же повідомив ДПУ.** З початку ДПУ поставилось до мене дуже добре: видали мені документ на право перебування в Києві, та сказали мені, аби я йшов знайомитися зі студентством; а дальше ДПУ скаже, що зі мною зробить.

Я вважав, що справа моя стоїть дуже добре. Винайняв мешкання на Єленській вулиці і зараз-же пішов до студентського інтернату, де в скорому часі поробив великі знайомства і де побачив, що **українське студенство цілковито не вірить в добрі заміри влади,** що до свобідного культурного та економічного розвитку України, а **тому в масі своїй студенти були українцями-націоналістами.** В Києві я прожив три місяці. Вже на пятий день до цього мешкання прийшла Настя Бойко; молода дівчина, яка подала себе за безробітну, навязала зі мною знайомство, а опісля попросила господиню, аби вона взяла й її на мешкання. Як виявилося, **це була агентка ДПУ.** Через декілька неділь мого свобідного, на мій погляд, перебування в Києві, мене знову викликано до ДПУ, і **під загрозою розстрілу наказано піти знову до Польщі і звязати українське націоналістичне студенство з українською еміграцією, при чому, по виконанню завдання мені приобіцяно вільний вступ до вищих шкіл на Україні.** Я підговорив одного зі студентів піти зі мною до Польщі і навязати стосунки з еміграцією.

В липні місяці 1927 року ми прибули до Варшави і звявились до Українського Центрального Комітету як звязкові від українського студентства. В Комітеті нам відповіли, що Комітет справами на Україні не займається, а опікується тільки емігрантами. Отже, коли ми станемо емігрантами, то тоді допоможуть нам в справі документів та праці. Правда, ще в Києві мені в ДПУ говорили, що правдоподібно з Комітетом нічого не буде і **наказали мені, аби я знайомився з еміграцією, вишукуючи таких осіб, які згодилисяб провадити революційну працю на Україні.** У Варшаві я пробув дві неділі і побачив, що це мені не удасться зробити, а тому я вирішив їхати до дому на Волинь. Студент не захотів остатися емігрантом, бо вважав, що на Україні він більш потрібний і виїхав до Києва.

Всеж таки в Польщі я вчитись не міг і жадоба вчитись знов погнала мене на Україну. Я вважав, що тепер ДПУ вже не буде змушувати мене знову йти до Польщі, а виконає свою обіцянку і примістить мене до вищої школи. В Києві, звичайно, звявився я до свого брата, а брат знов післав мене до ДПУ. **Уповноважені ДПУ Орловський та Долинський зазначили мені, що в минулому році я для них нічого не зробив, але вони дадуть мені змогу вчитися при умові, що я буду виконувати їхне завдання. Коли-ж я не захочу з ними працювати, то вони припишуть мені шпіонаж і розстріляють.**

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 11. lutego 1930 r. Sąd okręgowy VI. wydział karny we Lwowie w sprawie VI. I. Pr. 23/30 na posiedzeniu niejawnem dnia 11. lutego 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora okręgowego postanawia w tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927, poz. 398. zup. Nr. 45 dokonane dnia 4. lutego 930 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie druku czasopisma „Diło“ Nr. 27. z dnia 5. lutego 1930 r. z powodu że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pod tyt.: „Nasze stanowyszcze“ zawierającego w sobie znamiona zbrodni z §. 65 a/uk tem bardziej, że inkryminowany artykuł jest tylko fragmentem odbytego posiedzenia sejmowego a nie da się zaciągnąć pod sprawozdanie z całego posiedzenia Sejmu a ochrona z art. 31. ust Konst. zaciąga się tylko na osobę sprawozdawcy, b) wydać po myśli przepisu z art. 77. cytowaneg rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego p i s m a d r u k o w a n e g o. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Przewodniczący:
W. Mayer wr.

Protokulant:
E. Hopfen wr.

Za zgodność: (підпис нечиткий).

Брат також почав намовляти мене стати співпрацьовником ДПУ і також погрожував мені розстрілом. Я бачив, що виходу немає і зголився, надіючись, що мені удасться назад піти до Польщі. На мою долю випало вишукати студентів-українців, надсилати їм відозви, видруковані ДПУ, але нібн від Союзу Визволення України, підговорити когось знов зі студентів піти закордон, а разом з цим створити організацію української молоді. Підчас перебування в Київі бачив я всю ганебність праці ДПУ серед студентства та професури. Отже цим рішуче стверджую як невільний співучасник, а одночасово і свідок праці ДПУ, що всі видатні українські діячі та українське студентство, які зараз сидять у вязницях і чекають суворого суду, невинні і спровоковані ДПУ. Мого брата — Андрія Михальчука плямую як дійсного провокатора ДПУ, який і з мене хотів зробити провокатора, але я завчасу зумів утікти з України і тим врятував себе від зрадництва та ганьби. Я все гадав, що ДПУ не доведе до такого сумного кінця свою ганебну видумку, а тому мовчав. Тепер-же, коли приходить час розправи більшовиків над невинними українцями, тримати в таємниці це більше не можу, не дивлячись на те, що більшовики мені погрожували смертю, коли я зраджу їх темні діла.

В Празі, 12. лютого 1930 р.

Студент Українського Педагогічного Інституту в Празі

В. Михальчук.

На Рад. Україні кипить.

З Харкова прийшли відомости, що у звязку з акцією колективізації, на радянській Україні збільшились антибільшовицькі настрої. „Комуніст" пише, що на цілій Україні поширились проклямації, в яких явно накликається до боротьби з більшовиками: „Руйнуйте і бийте все, що комуністичне. Комунізмові вибила остання година". У шепетівській окрузі вбито двох комуністів і спалено дім голови сільської ради. У Несторівці біля Умана спалено дім колхова. В Писарівці біля Могилева вбито представника і секретаря сільської ради. Те саме діється на цілій Україні.

Комуністична змова в Німеччині.

З Берліна повідомляють, що тамошня поліція розпочала велику акцію проти „антифашистів" при чім викрила велику комуністичну змову. Тому, що до цеї змови належала організація „Червоних фронтовиків" і „Червоного фронту молоді," то ці організації будуть зліквідовані, а також антифашистівська „Червона гвардія". Підчас ревізії сконфісковано фальшиві документи і плян замахів на деяких визначних осіб.

У звязку з комуністичними змовами арештовано в Німеччині 22 редакторів комуністичних часописів.

Держава і громадяни.

Промова посла С. Кузика на пленумі сойму при бюджеті міністерства внутрішніх справ дня 8. лютого 1930.

Висока палато! Новітня держава повинна нормувати взаємини поміж собою і своїми громадянами на основі певних законних правил. З одного боку держава накладає на громадян деякі обовязки, наказуючи або забороняючи деякі діла, які гормадянин мусить під агрозою карних санкцій виконувати чи понехати, з другого боку держава повинна забезпечити громадянинові користування з повноти прав, які виходять уже з самого права громадянства. Законна оцінка взаємин поміж державою і громадянами повинна виходити з такого зложення, чи ці два чинники перестерігають законні правила, які нормують їх взаємне відношення, чи ні. Оцінка діяльности держави у відношенні до громадян проявляється взагалі діяльністю ріжних ресортів, а в Польщі передусім діяльністю міністерства внутрішніх справ. Отож із цього виринає практична консеквенція, що громадянство взагалі, зокремаж українське громадянство оцінює діяльність держави відносно громадян по праці міністерства внутрішніх справ, по тому ресорті, в якому зосереджується ціла національна політика та котрий є генерал-губернаторством у відношенні до українського народу.

Основною правдою в ділянці національної політики в Польщі є факт трактування національної політики не з погляду правно політичного, лише карно-поліційного, ба навіть поліційно-розвідчого. Правду сказати, нема навіть чого дивуватися цьому, тому, що це є льогічні наслідки навіть технічної організації, випрацьованої національним відломом. Томуто міністерство внутрішніх справ виробляє собі опінію про український рух на основі звітів воєводів, які з черги спираються об реляції старостів, знову ці останні мають очі і вуха в особах поліціянтів. Очевидно, важко вимагати від поліціянта, щоби був чимсь більше, як лише поліціянтом.

Адміністраційна влада, яка на кожному кроці перестерігає правні припиcи у відношенні до громадян, виховує громадянство в дусі правосуддя. І навпаки. Наскільки адміністрація, зберігаючи позірну, формальну леґальність, уживає своїх управнень до фаворизування деяких політичних чи національних ґруп, така влада підкопує правне почуття серед громадянства, деморалізує населення, та передовсім себе. Такий стан річей істнує на українських землях, де завдяки викривленій діяльності адміністраційної влади вирішується національну проблему зі становища поліційного аґента, який у кожній діяльності українського населення бачить каригідне діло, за яке треба карати, отже карається кожного не за те, що він робить, але за те, що він буцімто думає.

Розвязування культурних установ, як „Просвіта", гімнастичних „Луг" і „Сокіл", карання батьків величезними карами за те, що вчать приватно своїх дітей, недозволювання переводити антиалькоголеві плебісцити на скасування коршем тому, що це „протидержавна діяльність" як у відповіді на інтерпеляцію оріз п. Складковський — оце ці квітки оборони польської „державної рації" на українських землях адміністраційною владою, яка добро держави розуміє згідно зі своєю примітивною ментальністю.

Не є байдужною річю, яке відношення громадянина до держави. В нормальному демократичному устроєві це відношення пошани для влади і відношення довіря. Дозволю собі ствердити, що навіть з боку польського населення таке відношення до влади зменшується і то меншає приспішеною ходою. Питаю п. міністра, чи серед українського села може викликати пошану для влади діяльність, яка проявляється напр. у каранні гривною 20 зол. за помалювання кутів зовнішніх стін своєї хати жовто-блакитними красками? Чи може викликати пошану покарання 3-ох селян у Шляхтинцях на 14 днів арешту за помалювання такими самими красками хреста на цвинтарі?!

Прошу панів, влада, яка кривдить своїх громадян, деморалізує і населення і себе. Український нарід у своїй натурі мав пошану до правосуддя, до законів. Нинішня влада в Польщі навчила український нарід того, що він пошану цю втратив. Ми, заступники українського народу, маємо до польських адміністраційних властей претенсію за здеморалізування українського населення своєю неправосудною поведінкою.

(Продовження буде.)

Проти релігійних переслідувань у СРСР.

Підчас засідання палати льордів у справі торговельного договору із СРСР у Льондоні, кентерберійський архиєпископ виголосив промову проти релігійних переслідувань у СРСР. і вимагав, щоби Англія інтервеніювала в цій справі. Льорд Пермор відповів в імені уряду, що Англія не може мішатися в чужі справи, але державний секретар Гендерсон збере фактичні матеріяли про преслідування релігії в радянських республиках, та вчинить все можливе, щоби більшовицький терор над релігією був припинений. Гендерсон заявив, що релігійні переслідування в СРСР цікавлять англійську владу та що англійський уряд буде стреміти в міру сил, обороняти право свободи релігійних переконань у радянських республиках.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 6)

З нових книжок.

5. „Огні з полонин" Ю. Шкрумеляка.

Ця друга спроба фантастичної повісти Ю. Шкрумеляка є безсумнівним поступом у порівнанні з „Четою Крилатих". Автор найшов свій сюжет і почувається в ньому свобідно, а навіть находить при ньому хвилини натхнення. Гуцульщина є для нього не тільки найріднішим світом, який він найкраще знає; у тому світі автор має ще змогу звязати свою уяву з чарами легенд, що кружляють довкола уяви гуцулів.

Усю першу половину повісти прочитуємо з приємним зацікавленням, наче деякі повісти з ранньої молодости. Коротка глава йде за главою; кожна приносить нову картину і новий елемент в акції; мова — ясна, чиста, народня, звязка. Ось зразок стилю в цій повісті:

„А з тим Іваном Полотняковим то було так: Іван був острий, як бритва, і палючий, як огонь. Серце в нього — то не було серце, але сама жовч. За що будь лютився і бісився, що кара Божа. І пальцем не ткни і оком не глянь — бо він лише помітить, що ти щось дивишся на нього, і вже кипить і вже тими рудими вусами водить, як борсук, тай зубами кланцає, як вовк. Нещасна була його жінка і діти, бідні його сусіди. На перехід його оминали — і борони Боже, щось у нього попросити, або в чім поравдитися. — Руда голова — руде й серце! говорили люди. У кожнім селі вродиться така одна біда".

Піддаємось атмосфері див, що творяться довкола нас, як слухаємо народніх легенд, що полонюють нас своєю простотою і спорідненням із дивами природи. Як довго ці дива можна розяснити повірями, що переходять у гуцулів з покоління на покоління, досі їх чар впливає на нас. Він починає слабнути щойно тоді, коли на місце плодів народньої уваги приходить — науковий винахід.

Шкрумеляк робить у своїй повісті ту-ж помилку, що Винниченко в „Соняшній машині" коли хоче змалювати нам чудодійний хемічний винахід майбутности, не журячись ні трохи про звязок цього винаходу з якиминебудь домаганнями фізики та хемії. Винахід у повісті Винниченка, що має принести революцію в житті людства, є звичайною діточою січкарнею, яка з людського поту й трави робить нектар і амброзію, а порошок смерти і світла у повісті Шкрумелюка має силу ділати залежно від духової вартости людини.

Автор, що пише фантастичну повість, може собі сказати таксамо, як і кожний з нас перед апаратом радіо: „живемо в такій добі, що все є можливе!" Одначе його завданням є змалювати події серед нових умовин життя в такий спосіб, щоби наша уява була приневолена працювати разом із ним. Щодо цього домагання — фантастична повість не ріжниться нічим від кожної іншої. З менту, коли вчинки героїв залежать від ділання „деус екс махіна" — наша уява (а також і автора) перестає працювати.

Як письменник може поводитись із „новими" винаходами, що творять непередбачені конфлікти й неждані ситуації, про це легко можуть наші автори довідатись із повістей Е. По, Жіль Верна, Уельса й десятка інших.

Шкрумеляк може свої „Огні з полонин" виправдувати тим, що вони писані як поп. повість нвоспіх, а може й на заробіток. Він не ставив собі до цього твору вищого завдання, як „його" читачі ставитимуть до нього. „Огні з полонин" є чимсь у роді модерної „Мести верховинця". При дрібці зусилля вони могли би навіть стати зразком, як повинна виглядати сучасна популярна повість, що хоче крім патріотичних почувань своїх читачів задовольнити також потребу їхньої уяви.

Автор непотрібно зловживає в кількох місцях поетичною апострофою до читача, якому обіцює відкрити нові дива. Те що є добрим вступом до повсіти і гарним „пасажем" серед оповідання, повторене кілька разів тратить свою силу. Дуже небезпечний, з погляду всієї композиції повісти, є перехід акції із гірської закутини у середовище великоміських центрів. Там, де Шкрумеляк починає передавати це середовище і розяснювати силу особи та винаходу свого героя — нитка уяви починає врыватись.

„Огні з полонин" належать до того роду повістей, яких у нас ніколи не буде замало. Живемо в добі, коли у парі з потребами щораз сміливішої уяви йде щораз сильніша потреба шукати в творах літератури „фактичного матеріялу", збереженого в їхній основі і перетвореного у мистецькій формі. Хто знає, чи така спроба фантастичної повісти, не могла би бути згодом поглиблена самим автором і виправлена в кращім, навіть ілюстрованім, виданні.

Все те, що виступає в ній безпосередньо як прояв ворожбитської сили, могло би бути перемінене на природні наслідки „нового винаходу", а те, що стає безпосередньою голосною промовою на тему великих діл героя, можна би полишити силі загального враження з усієї повісти.

Неодин дуже добрий твір вийшов би з-під пера неодного нашого автора, який з усіх прикмет скромности при писанні твору вибрав би таку: наслідувати методу композиції і добору чужих авторів

Свято 30-ліття Революційної Української Партії (РУП).

(Допис із Праги.)

В дні 11. лютого ц. р. в салі „Коруна" на Виноградах у Празі відбулося свято 30-ліття РУП. На цім святі було понад 250 учасників із Праги, Подебрад та з інших міст, де є українські еміґранти в Чехословаччині. Були також українці із Закарпаття. До президії окрім українців (К. Антонович, Безкровний, Е. Голицинський, І. Мазепа, Б. і М. Матюшенки, О. Коваленко, В. Сімович, П. Феденко) запрошено також гостей — представників чеської соц.-дем. партії (Ф. Соукуп), німецької с.-д. партії в Чехословаччині (Е. Штраус) та грузинської соц.-демократії (Емухварі).

Відкрив святочні збори Б. Матюшенко і в своюму вступному слові сказав таке: „Всі наші думки, всі почування переносяться нині на Україну, туди, де все життя сковане терором, де сотні й тисячі невинних жертв чужої влади загинули і далі гинуть від катівських рук. Наша пошана нехай буде всім тим, що почали велике діло боротьби за волю народу, тим, що заснували РУП., тим, що з усім молодечим запалом і посвятою в ній працювали, але не дожили до цього моменту. Боніфатій Камінський, Михайло Русов, Левко Мацієвич, Грицько Іваницький, Михайло Гмиря, Симон Петлюра і сотки інших членів та співробітників РУП. — нехай буде їм пером земля і вічна память між живими". (Всі повстанням з місць ушанували память померших). Український Академічний Хор заспівав у цей момент: „Чуєш, брате мій..."

Передавши головування Ф. Соукупові, предсідникові сенату ЧСР і членові Екзекутиви Соц. Інтернаціоналу, Б. Матюшенко подав у своїй промові огляд діяльности РУП і вказав зокрема на заслуги перед партією її члена-основника Дмитра Антоновича, нині ректора українського університету в Празі (присутні влаштували йому овацію). Зазначив також ту ролю, яку відограли члени РУП — Олександер Коваленко та Оп. Матюшенко (одноіменник Б. Матюшенка) на кружляку „Потьомкін" в часі повстання матросів у 1905 р. (Присутнього О. Коваленка збори привітали бурхливими оплесками). Головні висновки свого реферату Б. Матюшенко повторив опісля для присутніх гостей по чеськи.

Після співу „Вічний революціонер" взяв слово для привітання Ф. Соукуп і в своїй промові між іншим зазначив таке: „Наші звязки з українською соціялдемократією сягають в добу перед 30. роками. З приємністю згадую вустрічі на ґрунті парляменту бувшої Австрії з товаришами Романом Яросевичом, Яцком Остапчуком та іншими. Згадую також з часів Соціялістичного Міжнародного Конґресу в Амстердамі 1904 р. Миколу Ганкевича та Евгена Голицинського, що були тоді делеґатами української соціялдемократії. Ми спільно боролися за мир перед світовою війною, а як настала проти нашої волі війна, то соціялдемократія всіх націй стала, кожна зокрема, на оборону свого народу. Велику добу переживає цілий світ: від Балтійського Моря до Кавказу і Владивостоку йде пробудження народів до свідомого, культурного й політичного життя. Нема в світі такої сили, яка моглаб той розвій припинити. Соціялістичний Інтернаціонал звертає особливу увагу на відносини в державі совітів, бо ми знаємо, що від подій на Сході Европи у великій мірі залежить і будучність Західньої Европи. Бажаю вам щиро, щоб українська соц.-дем. партія могла вільно розвиватися у вільній, демократичній Україні!"

Після промови Соукупа, яку присутні вислухали з великою уважністю і кілька разів переривали рясними оплесками, виголосив привітальну промову іменем німецької соц.-дем. Е. Штраус, головний редактор центрального органу німецької с.-д. партії в Чехословаччині „Соціялдемократ". Промовець підчеркнув значіння пробудження неісторичних народів для соціялістичних партій. „Ми, соціялдемократи був. Австрії, маємо мабуть найбільше зрозуміння для національного питання. На прикладі чеського відродження та інших народів ми бачимо, що це явище має під собою **історичну обєктивну підставу**. Мене особисто інтересує українська справа, як головна національна проблема Сходу Европи, і я свій вільний час присвячую студіям цього питання".

Іменем грузинської соц.-дем. говорив Ломтатідзе, від чеських соц.-дем. Подебрадської округи дуже теплу і прихильну до українців промову сказав Й. Годач. Від українських соц. революціонерів склав привіт Скидан, від радикал. дем. — Славинський. У своїм імени привітав присутніх Яцко Остапчук із Закарпаття.

Після привітів про значення РУП в українській визвольній боротьбі виголосив реферат І. Мазепа.

Наприкінці прочитано телеграми й листи від політичних організацій, від громадських і культурних установ та від окремих осіб з Галичини, Волині, Буковини, Франції, Німеччини Польщі та інших країн. Громада українців в Пшерові (ЧСР) прислала вкриту численними підписами адресу в жовто-синій обкладинці з червоними й українськими національними стрічками. Також український соц.-дем. посол Ю. Гуснай із Закарпаття прислав привітну телеграму.

В тій салі, де відбулося свято, закордонна делеґація УСДРП влаштувала виставу брошюр, часописів і проклямацій з 1902—1906 рр, яка є мабуть одинокою в цілім світі.

Свято закінчено співом „Шалійте, шалійте" та „Ще не вмерла". По святі тісніше товариство давніх учасників РУП зібралося в ресторації на спільну вечерю. Тут Дм. Антонович подав кілька дуже цікавих споминів про обставини, в яких виникла РУП.

Як довідуємося, в Празі мається на увазі видати збірник, присвячений історії РУП й УСДРП, в якому візьмуть участь численні діячі колишньої РУП та УСДРП. **С. А.**

За скріплення „польскосьці".

Що ухвалило польське віче у Львові.

В неділю 16. ц. м. скликало „Т-во опіки над кресами" у Львові віче в справі скріплення польськости на „кресах". Віче відбувалося в салі Польського Педаґ. Т-ва при вул. Зіморовича, а взяли в ньому участь головно вшехпольсько-народові і клерикальні круги. Головний реферат виголосив адв. д-р Шурлєй з Варшави, в дискусії промовляли: доцент унів. д-р Шталь, Демелівна, проф. д-р Ґломбінський, проф. д-р Ст. Ґрабський і д-р Опенський.

Варто зазначити, що всі промовці займалися положенням поляків як на західних, так і на східних „кресах", критикуючи при цьому уряд, що, мовляв, своєю політикою тільки ослаблює польський елемент, особливо на полудневосхідних землях. Проф. Ґрабський згадав м. ін. про те, як то в 1924 р., коли рада міністрів у Варшаві схилялася вже до створення українського університету, змінила свою постанову під впливом його заповіди, що в такому випадку у Львові стануть барикади і він сам знайдеться на них. А закінчив свою промову горячо принятою заявою, що проти однодушної опінії суспільности ніякий уряд не зможе повести „на кресах" політики, суперечної з інтересами польськости.

В принятих резолюціях зібрані запротестували проти ліквідаційної умови з н'мцями і її ратифікації та виступили різко проти офіціяльних польських чинників, що вони, мовляв, не спинили „зросту й розхуханнє сепаратистичних українських груп, які наслідком такої політики взяли верх над руським населенням". В окремій резолюції віче зажадало, „аби в самоврядуванні Сх. Малопольщі запевнено провідний вплив польському елементові, як остої польської державности", бо інакше польська суспільність виступить з рішучим і безоглядним спротивом. Вкінці завізвано всіх „кресових" поляків до скріплення активности на всіх ділянках життя.

З постійної хроніки.

В Новочеркаську розстріляно 18 козаків за участь в армії Каледіна, в Тулі закінчився процес проти 72 осіб обвинувачених в контрреволюції, із яких 5 осіб засуджено на кару смерти. У Володимирі арештовано 100 осіб зпоміж радянських урядовців і червоних командирів. Із тих 100 осіб 27 грозить кара смерти.

Заворушення в Еспанії.

З Мадриду пишуть, що в околицях Валенсії вибухли грізні заворушення, які відбуваються під республиканськими кличами. Уряд припинив з тими околицями всяку комунікацію і вислав військо для здавлення бунту.

У Мадриді демонструвало перед королівським домом 20.000 безробітних. Демонстрантів розгінала поліція, — причім поранила кільканацять безробітних, стріляючи до них з револьверів.

Крівaві вибори в Арґентині.

З Буенос Айрес повідомляють, що в місті Лінкольн підчас передвиборчого віча консервативістів прийшло до крівавої боротьби, в якій згинуло дві особи, а 15 учасників віча було ранених. Між раненими було 2 послів. Також у провінції Кордоба підчас виборів поранено кілька осіб.

Прот[аїнської суспільности міг мати]
[ли ми ще не мали своїх інституцій]
[й йти до чужих. Сам автор замі-]
Протест У[вого допису, що у нас є україн-]
Україно[ь обезпечень „Карпатія", яке]
у склад якого[ом не уступає іншим чужим]
Університет у[же нам не слід домагатися у-]
Академія в Пол[чи українських відділів у]
гічний Інститут [й нехтують все, що україн-]
Празі, 5) Наукове [рвати з ними і здійснити]
6) Історично-Фільо[о свого" також відносно]
інське Т-во Прихи[. Чи „Дженералі" буде]
Правниче Т-во в Пр[аи ні, і чи буде писати]
Українознавства в Б[іш, який буде вплаче-]
родньої Комісії для [того Товариства, по-]
при Лізі Націй такий [приложила свою ру-]
терору на Великій Укр[ности Сх. Галичини.]
Хвиля жорстокого [1471]
ської Соц. Рад. Республі[Кто хоче довідати-]
ти її кровю: сотні украї[оти незатверджен-]
них робітників та академ[ися про громад-]
но й кинуто в більшовиц[дських рад. хай]
Ці арешти переводять[Целевича „Гро-]
ких останніх місяців, але [Ціна одного]
1929 Головна Управа Більш[3 зол., з по-]
Поліції (ДПУ) рішила видат[лплатою 4·25]
якому заявляє, що арешти р[жок, числимо]
числі членів Української Ака[ки можна по]
Української Автокефальної Цер[і в краю,]
наукових і культурних робітни[„Націо-]
тому, що вони, н.би, належали [Костюшка,]
„Спілка визволення України", яка [444 2—2]
повалити більшовицький режім. В
не подається ніяких конкретних фак[
гли би скільки-будь вказувати на ви[
вачених, заповідається лише, що вон[
віддані судові.

Тим не менше вже тепер, коли тільки ...деться слідство, коли навіть більшовицьк[ий суд,] який завжди виносить вироки, продикт[овані] владою, не розпочинався, — на другий-же [день] після опублікування повідомлення ДПУ, [в] ріжних містах України влаштовано збори й [ма]ніфестації інтелігенції та робітництва, де вин[е]сено цілком одноманітні резолюції з вимогам[и] найсуворішої кари (себто кари смерти) для за[а]рештованих та з висловом подяки органам пол[і]ції за їх працю.

Здається, ніде в світі не могло би статис[я,] щоб населення було підбурюване до обвинува[чування] та засуджування на смерть лю[]дей, вини яких ще не доведено на суд[і.] Але при деспотичному правлінні більшови[]ків такі підказані обвинувачення можуть бут[и] навіть визнані за найкращі докази вини цих лю[]дей. Більшовицька влада й тут користується вже випробованими нею методами: як при масових розстрілах вона примушує самі жертви копати собі ями або навмисно переводити екзекуції перед очима близьких родичів жертви, так і ту[т] вона примушує представників української інтелігенції аранжованими протестами та криками „Распни" прикладати свої руки до знищення своїх братів, самих себе.

Крім арештів з приводу обвинувачення в приналежности до „Спілки визволення України", по ріжних місцях України переведено ряд арештів нібито за участь в інших організаціях, і вже десятки жертв покарано на смерть, а сотням загрожує також сама доля.

Ця хвиля терору, що так високо піднялася на Радянській Україні, є виявом основної лінії політики московських більшовиків, яку переводить на Україні у всьому залежний від них совітський уряд України. Ця політика в сфері науки й культури направлена на те, щоб цілковито знищити всяку іншу думку, коли вона не є комуністичною, і то в спеціяльному „офіційному" розумінні комунізму. Тяжким переслідуванням внаслідок цього підпали наука й релігія. Від наукових діячів вимагається, щоб вони не тільки були льояльними супроти влади (льояльними вони були завжди, весь час праці в найтяжчих умовах під більшовицьким режімом) — ні, цього не досить: вся наука, всі її діячі мусять бути активними борцями за офіційний комунізм. В усіх галузях науки, не тільки в науках суспільних, але й у біольоґії, математиці, медицині і т. д. вимагається від наукових робітників виявлення „комуністичного напряму".

І ось усі ті наукові та культурні робітники, що при всій своїй льояльности знаходили ще в собі мужність не виявляти в наукових працях офіційно-комуністичного світогляду, підпали особливим переслідуванням та арештуванням.

Український Академічний Комітет для міжнародньої інтелектуальної співпраці, що обєднує українські наукові й культурні установи за кордоном, стоючи осторонь від усякої активної політики не може в цьому випадку мовчати. Він піднімає свій голос проти нечуваного терору більшовицької влади, жертвами якого падають та мають упасти сотні видатніших українських учених, діячів церкви та інших культурних робітників і української академічної молоді.

Свято 30-ліття Революційної Української Партії (РУП).

(Допис із Праги.)

В дні 11. лютого ц. р. в салі „Коруна“ на Виноградах у Празі відбулося свято 30-ліття РУП. На цім святі було понад 250 учасників із Праги, Подебрад та з інших міст, де є українські еміґранти в Чехословаччині. Були також українці із Закарпаття. До президії окрім українців (К. Антонович, Безкровний, Е. Голицинський, І. Мазепа, Б. і М. Матюшенки, О. Коваленко, В. Сімович, П. Феденко) запрошено також гостей — представників чеської соц.-дем. партії (Ф. Соукуп), німецької с.-д. партії в Чехословаччині (Е. Штраус) та грузинської соц.-демократії (Емухварі).

Відкрив святочні збори Б. Матюшенко і в своюму вступному слові сказав таке: „Всі наші думки, всі почування переносяться нині на Україну, туди, де все життя сковане терором, де тисячі й тисячі невинних жертв чужої влади загинули і далі гинуть від катівських рук. Наша пошана нехай буде всім тим, що почали велике діло боротьби за волю народу, тим, що заснували РУП., тим, що з усім молодечим запалом і посвятою в ній працювали, але не дожили до цього моменту. Боніфатій Камінський, Михайло Русов, Левко Мацієвич, Грицько Іваницький, Михайло Гмиря, Симон Петлюра і сотки інших членів та співробітників РУП. — нехай буде їм пером земля і вічна память між живими“. (Всі повстанням з місць ушанували память померших). Український Академічний Хор заспівав у цей момент: „Чуєш, брате мій...“

Передавши головування Ф. Соукупові, предсідникові сенату ЧСР і членові Екзекутиви Соц. Інтернаціоналу, Б. Матюшенко подав у своїй промові огляд діяльности РУП і вказав зокрема на заслуги перед партією її членаосновника Дмитра Антоновича, нині ректора українського університету в Празі (присутні влаштували йому овацію). Зазначив також ту ролю, яку відограли члени РУП — Олександер Коваленко та Оп. Матюшенко (одноіменник Б. Матюшенка) на кружляку „Потьомкін“ в часі повстання матросів у 1905 р. (Присутнього О. Коваленка збори привітали бурхливими оплесками). Головні висновки свого реферату Б. Матюшенко повторив опісля для присутніх гостей по чеськи.

Після співу „Вічний революціонер“ взяв слово для привітання Ф. Соукуп і в своїй промові між іншим зазначив таке: „Наші звязки з українською соціялдемократією сягають в добу перед 30. роками. З приємністю згадую зустрічі на ґрунті парляменту бувшої Австрії з товаришами Романом Яросевичом, Яцком Остапчуком та іншими. Згадую також з часів Соціялістичного Міжнароднього Конгресу в Амстердамі 1904 р. Миколу Ганкевича та Евгена Голицинського, що були тоді делеґатами української соціялдемократії. Ми спільно боролися за мир перед світовою війною, а як настала проти нашої волі війна, то соціялдемократія всіх націй стала, кожна зокрема, на оборону свого народу. Велику добу переживає цілий світ: від Балтійського Моря до Кавказу і Владивостоку йде пробудження народів до свідомого, культурного й політичного життя. Нема в світі такої сили, яка моглаб той розвій припинити. Соціялістичний Інтернаціонал звертає особливу увагу на відносини в державі совітів, бо ми знаємо, що від подій на Сході Европи у великій мірі залежить і будучність Західної Европи. Бажаю вам щиро, щоб українська соц.-дем. партія могла вільно розвиватися у вільній, демократичній Україні!“

Після промови Соукупа, яку присутні вислухали з великою уважністю і кілька разів перервали рясними оплесками, виголосив привітальну промову іменем німецької соц.-дем. Е. Штраус, головний редактор центрального органу німецької с.-д. партії в Чехословаччині „Соціялдемократ“. Промовець підчеркнув значіння пробудження неісторичних народів для соціялістичних партій. „Ми, соціялдемократи був. Австрії, маємо мабуть найбільше зрозуміння для національного питання. На прикладі чеського відродження та інших народів ми бачимо, що це явище має під собою **історичну обективну підставу.** Мене особисто інтересує українська справа, як головна національна проблема Сходу Европи, і я свій вільний час присвячую студіям цього питання“.

Іменем грузинської соц.-дем. говорив Ломтатідзе, від чеських соц.-дем. Подебрадської округи дуже теплу і привязну до українців промову сказав Й. Годач. Від українських соц. революціонерів склав привіт Скидан, від радикал-дем. — Славинський. У своїм імени привітав присутніх Яцко Остапчук із Закарпаття

Після привітів про значіння РУП в українській визвольній боротьбі виголосив реферат І. Мазепа.

Наприкінці прочитано телеграми й листи від політичних організацій, від громадських і культурних установ та від окремих осіб з Галичини, Волині, Буковини, Франції, Німеччини, Польщі та інших країн. Громада українців в Пшерові (ЧСР) прислала вкриту численними підписами адресу в жовто-синій обкладинці з червоними й українськими національними стрічками. Також український соц.-дем. посол Ю. Гусний із Закарпаття прислав привітну телеграму.

В тій салі, де відбулося свято, закордонна делеґація УСДРП влаштувала виставу брошюр, часописів і проклямацій з 1902—1906 рр, яка є мабуть одинокою в цілім світі.

Свято закінчено співом „Шалійте, шалійте“ та „Ще не вмерла“. По святі тісніше товариство давніх учасників РУП зібралося в ресторації на спільну вечерю. Тут Дм. Антонович подав кілька дуже цікавих спомин про обставини, в яких виникла РУП.

Як довідуємося, в Празі мається на увазі видати збірник, присвячений історії РУП й УСДРП, в якому візьмуть участь численні діячі колишньої РУП та УСДРП. **С. А.**

За скріплення „польскосьці“.

Що ухвалило польське віче у Львові.

В неділю 16. ц. м. скликало „Т-во опіки над кресами“ у Львові віче в справі скріплення польськости на „кресах“. Віче відбувалося в салі Польського Педаґ. Т-ва при вул. Зіморовича, а взяли в ньому участь головно вшехпольсько-народові і клерикальні круги. Головний реферат виголосив адв. д-р Шурлей з Варшави, в дискусії промовляли: доцент унів. д-р Шталь, Демелівна, проф. д-р Ґломбінський, проф. д-р Ст. Ґрабський і д-р Опенський.

Варто зазначити, що всі промовці займалися положенням поляків як на західних, так і на східних „кресах“, критикуючи при цьому уряд, що, мовляв, своєю політикою тільки ослаблює польський елемент, особливо на полуднево-східних землях. Проф. Ґрабський згадав м. ін. про те, як то в 1924 р., коли рада міністрів у Варшаві схилялася вже до створення українського університету, змінила свою постанову під впливом його заповіди, що в такому випадку у Львові стануть барикади і він сам знайдеться на них. А закінчив свою промову горячо принятою заявою, що проти однодушної опінії суспільности ніякий уряд не зможе повести „на кресах“ політики, суперечної з інтересами польськости.

В принятих резолюціях зібрані запротестували проти ліквідаційної умови з н'мцями і її ратифікації та виступили різко проти офіціяльних польських чинників, що вони, мовляв, не спинили „зросту й розхуавлення сепаратистичних українських ґруп, які наслідком такої політики взяли верх над руським населенням“. В окремій резолюції віче зажадало, „аби в самоврядуванні Сх. Малопольщі запевнено провідний вплив польському елементові, як остої польської державности“, бо інакше польська суспільність виступить з рішучим і безоглядним спротивом. Вкінці завізвано всіх „кресових“ поляків до скріплення активности на всіх ділянках життя.

З постійної хроніки.

В Новочеркаську розстріляно 18 козаків за участь в армії Каледіна, в Тулі закінчився процес проти 72 осіб обвинувачених в контрреволюції, із яких 5 осіб засуджено на кару смерти. У Володимирі арештовано 100 осіб зпоміж радянських урядовців і червоних командирів. Із тих 100 осіб 27 грозить кара смерти.

Заворушення в Еспанії.

З Мадриду пишуть, що в околицях Валенсії вибухли грізні заворушення, які відбуваються під республиканськими кличами. Уряд припинив з тими околицями всяку комунікацію і вислав військо для здавлення бунту.

У Мадриді демонструвало перед королівським домом 20.000 безробітних. Демонстрантів розгінала поліція, — причім поранила кількана цять безробітних, стріляючи до них з револьверів

Кріваві вибори в Арґентині.

З Буенос Айрес повідомляють, що в місті Лінкольн підчас передвиборчого віча консерватистів прийшло до кривавої боротьби, в якій згинуло дві особи, а 15 учасників віча було ранених. Між раненими було 2 послів. Також у провінції Кордоба підчас виборів поранено кілька осіб.

Проткраїнської суспільности міг мати
коли ми ще не мали своїх інституцій
ені йти до чужих. Сам автор замі-
Протест У свого допису, що у нас є україн-
Українсько обезпечень „Карпатія“, яке
у склад якогсядом не уступає іншим чужим
Університет у'тже нам не слід домагатися у-
Академія в Под, чи українських відділів у
гічний Інститут які нехтують все, що україн-
Праці. 5) Науковеі зірвати з ними і здійснити
6) Історично-Фільо до свого“ також відносно
інське Т-во Прихи". Чи „Дженералі“ буде
Правниче Т-во в Пра чи ні, і чи буде писати
Українознавства в Бгріш, який буде виплаче-
родньої Комісії для того Товариства, по-
при Лізі Націй такий за приложила свою ру-
терору на Великій Укржности Сх. Галичини.
Хвиля жорстокого 1471
ської Соц. Рад. Республі **Хто хоче довідати-**
ти її кровю: сотні украї**роти незатверджен-**
них робітників та академі**атися про громад-**
но й кинуто в більшовиць**мадських рад, хай**
Ці арешти переводятьс Целевича **„Гро-**
ких останніх місяців, але л— Ціна одного
1929 Головна Управа Більше 3 зол., з по-
Поліції (ДПУ) рішила видатіслялатою 4'25
якому заявляє, що арешти ражок, числимо
числі членів Української Ака ти можна по
Української Автокефальної Церкві і в краю,
наукових і культурних робітни ві „Націо-
тому, що вони, н.би, належали Костюшка,
„Спілка визволення України“, яка 1444 2—2
повалити більшовицький режім. В
не подається ніяких конкретних фак **УК.**
гли би скільки-будь вказувати на ви
вачених, заповідається лише, що вон
віддані судові.

Тим не менше вже тепер, коли тільк детьcя слідство, коли навіть більшовицьк який завжди виносить вироки, продикто владою, не розпочинався, — на другий-же після опублікування повідомлення ДПУ, ріжних містах України влаштовано збори й ніфестації інтеліґенції та робітництва, де винесено цілком одноманітні резолюції з вимогам найсуворіші кари (себто кари смерти) для заарештованих та з висловом подяки органам поліції за їх працю.

Здається, ніде в світі не могло би статися, щоб населення було підбуроване до обвинувачування та засуджування на смерть людей, вини яких ще не доведено на суді. Але при деспотичному правлінні більшовиків такі підказані обвинувачення можуть бути навіть визнані за найкращі докази вини цих людей. Більшовицька влада й тут користується вже випробованими нею методами: як при масових розстрілах вона примушує самі жертви копати собі ями або навмисно переводити екзекуції перед очима близьких родичів жертви, так і тут вона примушує представників української інтеліґенції аранжованими протестами та криками: „Распни“ прикладати свої руки до знищення своїх братів, самих себе.

Крім арештів з приводу обвинувачення в приналежности до „Спілки визволення України“, по ріжних місцях України переведено ряд арештів нібито за участь в інших організаціях, і вже десятки жертв покарано на смерть, а сотням загрожує такаж сама доля.

Ця хвиля терору, що так високо піднялася на Радянській Україні, є виявом основної лінії політики московських більшовиків, яку переводить на Україні у всьому залежний від них совітський уряд України. Ця політика в сфері науки й культури направлена на те, щоб цілковито знищити всяку іншу думку, коли вона не є комуністичною, і то в спец'яльному „офіційному“ розумінні комунізму. Тяжким переслідуванням внаслідок цього підпали наука й релігія. Від наукових діячів вимагається, щоб вони не тільки були льояльними супроти влади (льояльними вони були завжди, весь час праці в найтяжчих умовах під більшовицьким режимом) — ні, цього не досить: вся наука, всі її діячі мусять бути активними борцями за офіційний комунізм. В усіх галузях науки, не тільки в науках суспільних, але й у біольоґії, математиці, медицині і т. д. вимагається від наукових робітників виявлення „комуністичного напряму“.

І ось усі ті наукові та культурні робітники, що при всій своїй льояльности знаходили ще в собі мужність не виявляти в наукових працях офіційно-комуністичного світогляду, підпали особливим переслідуванням та арештуванням.

Український Академічний Комітет для міжнародньої інтелектуальної співпраці, що обєднує українські наукові й культурні установи за кордоном, стоючи осторонь від усякої активної політики не може в цьому випадку мовчати. Він підіймає свій голос проти нечуваного терору більшовицької влади, жертвами якого падають та мають упасти сотні визначних українських учених, діячів церкви та інших культурних робітників і української академічної молоді.

Учасників наради було 33. Між ними бачили ми відпоручників усіх названих вгорі філій (з Сокаля 4), місцевих українських установ і кількох ближче положених читалень. Від Головного Товариства взяв участь голова М. Галущинський.

Першою справою, над якою поведено нараду, була бібліотечна справа. Вона важна не тільки з уваги на майбутній бібліотечний закон. Вага її в тому, що вона повинна рішучо зайняти осереднє і головне місце в просвітній роботі. Ці два моменти відіграли ролю в дискусії, яка розвинулася після ґрунтовного реферату д-ра Б. Чайковського, голови філії в Сокалі. Як вислідну дискусії (Терпелюк, д-р Кунців, Целевич, д-р Романків, д-р Станько, Дублянщева, Галущинський) ухвалено резолюцію: „З огляду на майбутнє ухвалення закону про публичні громадські бібліотеки належить покласти натиск на розбудову читальняних бібліотек через вишколювання бібліотекарів, виховання читачів, фузію місцевих бібліотек та дбайливе їх комплєтування.

Реферат п. Стефанишина (Сокаль) про працю по читальнях дав перегляд ріжних родів освітньої роботи. Самоосвітнім змаганням був присвячений реферат п. Волосянського (Сокаль), котрий поставив шість важних домагань, які мають дати поміч в розбудові освітньої праці над собою та самовиховання. Референт домагається від філій переведення належної пропаґанди за самоосвітою. Задля цього треба при Головному Виділі Т-ва „Просвіти" у Львові створити методольоґічну Комісію, пристосувати фонд „Учітеся" до вимог самоосвітньої акції, подбати про теоритичну підготовку майбутніх провідників народніх університетів. В часі ферій належалоб перевести перешколення освітніх інструкторів, вкінці приступити до ведення курсів заочної освіти.

З голосів у дискусії слід піднести промову п. Дублянщевої, що виказала глибокий звязок, який істнує між освітньою роботою взагалі й орґанізацією творчих жіночих сил. Найсильніший був момент, коли вона представила зібраним Анну Демчинівну, виховашицю 3-хмісячного курсу крою і шиття в Камінці-Бобровій. Названа селянка до часу курсу неписьменна, дякуючи власним зусиллям і великому вкладові енерґії не тільки добула потрібні початкові відомости, але стала діяльною силою в місцевій філії Союзу Українок, віддаючи тепер свою службу орґанізаційній роботі названого Товариства. Слова п. Дублянщевої нагороджено оплесками. Зібрані почули також дуже інтересний голос селянина Миколи Демчини. Його слова, як вплив практичної роботи на місці, вийшли дуже живими і сильними, приковували увагу до себе, хоч наради вже велися довше, ніж 5 годин.

Голова Галущинський, який взяв уже вдруге участь у подібній окружній нараді, ствердив великий поступ як в орґанізації так і в рівні наради. Звернув увагу на моменти, котрі характеризують дотеперішню роботу Т-ва „Просвіта" і вказав на ці ідеї, що будуть означувати теперішнє і майбутнє освітньої роботи. Цією найбільше характеристичною рисою мусить бути самоосвіта і самовиховання одиниць і їх згуртувань.

Найближчу окружну нараду рішено скликати до Жовкви в м. квітні. **Учасник.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 17. лютого п. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5·20 зол. за кільограм; за літру молока 0·38 зол.; за літру сметани 1·90 зол.; за копу яєць 6·20 зол.

НОВИНКИ

— **Справа Великого Львова.** Союз Громад львівського повіту повідомляє нас, що у висліді ухвал громадських рад Замарстинова, Знесіння і Клепарова, дня 13. ц. м. відбулося перше засідання делеґації вибраних вище названими громадськими радами у справі прилучення підміських громад до м. Львова. По довшій дискусії вибрано президіяльну комісію, в склад якої входять начальники громад з кожної громади. На засіданні ухвалено тези меморіялу, який мається вислати воєводі, раді міністрів і міністрові внутр. справ. У справі створення Великого Львова у найближчих днях виїде до Варшави окрема делеґація.

— **Шовінізм і ненависть навіть на похоронах.** Дня 6. ц. м. померла в Буську бл. п. Евдокія Мороз, а що була латинського обряду, родина звернулась до латинського священика. Цей казав на себе ждати майже півтора години. Зажадав 50 зол. і згодився на похорони в 9. год. рано. Колиж однак почув, що для звеличання сумного обряду і тому, що родина українська, запрошено також українського священика, тоді, по порозумінню з орґаністом, зажадав за похорони 100 зол. і призначив час на похорони в 7. год. рано. Не помогли переконування, що це за вчасна пора в зимі, що про похорони в 9. год. повідомлено свояків і знайомих, що поїздом в 9. год. приїде ще-дехто з рідні. Сам виразно зазначив, що все це тому, що буде український священик. Родина помершої умовилась з ним, що цей самий віз, який приїде по нього, поступить по українського священика, бо по дорозі, і разом приїдуть. Однак польський священик, їдучи попри хату українського пароха, не позволив возові задержатися і сам поїхав. Не хотів опісля, коли вже приїхав, злізти з воза і по українського священика мусів поїхати другий віз, про який треба було щойно подбати. В костелі, по богослуженні, треба було ждати на польський парастас і не було при цьому вже орґаністого, бо пішов на снідання. Знова підчас українського парастасу, польський священик вийшов на снідання. Колиж попрошено українського пароха про кілька надгробних слів, тоді польський священик, не чекаючи кінця похоронів відійшов, бо „ту якесь казане бендзе". Казав себе зараз везти домів, а коли поважний міщанин звернув увагу, що належить ще зачекати на українського пароха, сказав, що не має часу. Українського пароха треба було відвезти возом, яким привезено домовину. А в Буську кладовище далеко за містом. Ціле поведення польського священика і його орґаністого в часі похоронів було крайно провокуюче та ображало родинні почування і національну честь. Тільки завдяки великому тактові о. совітника Калиневича не прийшло в часі похоронів до ніяких непорозумінь. Слід звернути при цьому увагу, що польський священик, це молодик, а о. сов. Калиневич старший; цей лише вікарій, а той декан. Не дивуємося тепер, бо зачуваємо, що такий самий є ксьондз пробощ у відношенні до всього, що українське, а „ксьондз вікари", котрий є рівночасно катехитом, вчить дітей в школі, що можуть бавитися навіть з жидиками, але ніколи з „русінамі". Дуже однак дивуємося українським міщанам Буська, що можуть минати свою каплицю (бо церкву будують та й будують і вибудувати не можуть), а йти до костела. В неділі й свята в каплиці кілька або кільканацять людей, а в костелі повно. А в Буську хіба не так то дуже менше українців, як поляків. Більше пошани і привязання до своєї віри й обряду та національної гідности конечно.

— **Пожежі.** На днях у Баличах в Жидачівщині вибухла пожежа у фільварку Едгара Симона і спричинила шкоду на 30.000 золотих. Поліція має докази, що вогонь підложили особисті вороги власника фільварку.

— **Влом в Долині.** До склепу Діяманда і Ґеллера в Долині закралися злодії і забрали товари вартости 8.000 золотих. Поліцай Колодій бачив утікаючих злодіїв, але йому не вдалось спинити ані пізнати їх.

— **Напад на вулиці в Бориславі.** На днях вечором напали Стець Казимир і Бронислав Хомяк на Михайла Штавбера, який переходив вулицею і тяжко поранили його ударами ножа, після чого повтікали. Поранений Штавбер лежить у лічниці в безнадійнім стані, а напасників арештовано. Причиною нападу були особисті порахунки.

— **Недуга американського амбасадора.** Амбасадор Зед. Держав у Варшаві, Морс занедужав на запалення легенів і лежить в санаторії. Занедужав він підчас подорожі до Каліфорнії. Лікарі вважають стан його здоровля дуже поважним і не допускають до нього навіть кревних.

— **Музей Спінози у Газі.** Дім, у якому жив фільософ Спіноза у 1671—1677 р. у Газі, закупило в 1922. голяндське товариство ім. Спінози і реставрувало його. Умеблювання кімнати, де мешкав Спіноза, збереглось у такім виді як за життя фільософа. У цій кімнаті Спіноза писав „Етику" і там приймав визначних осіб як гостей, між ними Ляйбніца. У бічних компатах цього дому поміщено тепер музей, у якому можна бачити мистецькі портрети Спінози та осіб, які мали вплив чи відіграли значну роль у житті цього фільософа, між ними портрети двох рабінів, які прогнали Спінозу з синаґоги та приневолили еміґрувати на чужину. Збереглось ліжко, на якому помер Спіноза і 161 книжок його бібліотеки. Всі меблі і памятки по цім фільософі свідчать, що жив він аж надто скромно і що все його життя було віддане тільки фільософічній творчости.

— **Де маємо обезпечуватись?** Адміністрація нашого часопису дістає такого листа: „Дня 24. січня появилася в „Ділі" новинка під заголовком: „Дженералі й українці". У цій новинці жадає автор, щоби наша суспільність домагалася від Т-ва „Дженералі" українських друків і українського відділу. На мою думку такий поклик до української суспільности міг мати місце тоді, коли ми ще не мали своїх інституцій і були змушені йти до чужих. Сам автор замічує при кінці свого допису, що у нас є українське Товариство обезпечень „Карпатія", яке під ніяким оглядом не уступає іншим чужим Товариствам. Отже нам не слід домагатися українських друків, чи українських відділів у чужих установах, які нехтують все, що українське, а треба вже раз зірвати з ними і здійснити загальний клич „Свій до свого" також відносно Товариства „Карпатії". Чи „Дженералі" буде мати український відділ чи ні, і чи буде писати по українськи чи ні — гріш, який буде вплачений у дорозі премій до того Товариства, поплине до Італії, яка перша приложила свою руку до вирішення приналежности Сх. Галичини. **Громадянин".** 1471

Відгомін Загальних Зборів РСУК.

Дальші простування радикалів.

I.

У звязку зі статтею „Після Господарського Конґресу", поміщеною у 28 ч. „Діла" з 6. лютого ц. р. дістали ми від п. Остапа Коберського, члена Управи О. С. К. у Самборі отсе спростування: „Неправдою є, що я разом з д-ром Ладикою, д-ром Стаховим і д-ром К. Коберським на Заг. Зборах РСУК боронив „неприродної спілки радикальних інтеліґентів з інтернаціоналістами", як про те пишеться в ч. 28. „Діла", натомісць правдою є, що ні я, ні мої товариші з ґрупи прихильників невтральности кооперації такої спілки соц. радикалів з інтернаціоналістами не боронили, бо такої спілки ні на Зборах РСУК, ні в ніяких інших обставинах ніколи не було.

Неправдою є, начеб то я мав заявити від ґрупи прихильників невтральности кооперації, що ґрупа не братиме участи у виборах членів Ради через те, що комісія-матка поставила між кандидатами на членів Ради селянина Ф. Глума, визначного й заслуженого кооператора-фахівця зі Станиславівщини, а не вильосовано з Ради посла С. Жука з Волині. Зате правдою є, що я в моїх критичних увагах до поставлених комісією-маткою кандидатів до Ради про гром. Ф. Глума не згадував, бо цілковито погоджувався на поновний його вибір на члена Ради. Правдою є, що я звернувся з запитом до комісії-матки, як вона пояснить факт, що вона поставила кандидатом на члена Ради п. О. Ковалевського, ще донедавна відомого співробітника польонофільської „Української Ниви", як представника від Волині на місце вильосованого посла С. Жука. На цей мій запит отримав я від комісії-матки вияснення, що зроблено так тому, бо пос. Жук є політично заанґажованою особою.

Під кінець правдою є, що я заявив, що супроти такого виразно тенденційного ставлення справи комісією-маткою ні я, ні мої товариші з ґрупи прихильників невтральности кооперації участи в доповняючих виборах членів Ради взяти не можемо".

II.

У звязку з тією самою статтею „Діла" дістаємо від посла С. Жука таке спростування: В „Ділі" з 6/2 1930 подається, що нібито я на минулорічних Зборах РСУК складав протест разом з ґрупою волинських кооператорів проти невибрання до Ради п. Ковалевського. Це не відповідає правді, бо я загалом у справі виборів до Ради ніякого протесту не складав і не підписував. Певна ґрупа волинських кооператорів була вправді зложила протест, але тільки проти того, що загалом відкинено її домагання вибору четвертого представника від північно-західних земель, а не щодо неприняття особистої кандидатури п. Ковалевського".

*

Від Редакції: Примушені містити повищі спростування, як і попереднє спростування д-ра К. Коберського, заявляємо, що вони фактично нічого не простують, або простують те, чого у нас зовсім не писалося. Прим. п. Остап Коберський простує, що він, промовляючи іменем т. зв. „невтральників" перед вибором комісії-матки, не подавав за причину сецесії „невтральників" поставлення кандидатури сел. Федора Глума, що у

нас представлене зовсім інакше. Зрештою про тактику радикалів мають ясний образ усі учасники як минулорічних, так і цьогорічних Загальних Зборів РСУК. Звертаємо тільки увагу наших читачів і заінтересованих у нашому кооперативному житті чинників на цю нову тактику „масових простувань", за яку вхопилися тепер радикали. Не треба забувати, що таке саме право спростовування прислугує всім нашим діячам і на сторінках радикального органу.

З театру.

Великий Міський Театр: „Справа Якубовського", поетичний репортаж у 3 частинах Е. Кальковської.

Цей перший твір німецької авторки, польки з походження, звернув на себе головну увагу в Берліні гострою актуальністю сюжету. Авторка вміла з великою безпосередністю вбрати у драматичну форму скандальну історію невинно засудженого на смерть польського робітника. Ревізія процесу Якубовського тижнями не сходила із сторінок німецької преси, спричинила димісію баварського міністра і стала притокою до нової прилюдної дискусії з одного боку про варварство, а з другого боку про необхідність кари смерти.

Літературний твір, що навіть однобічно освітлює якусь проблему може з більшою силою пригадати її живучість, як фахові дискусії. Одначе рідко коли навіть геніяльний драматург впливає безпосередньо на зміну законодавства. Песа Кальковської дає жахливий живий приклад, як інколи зовсім невинна й чесна людина може завдяки злобній грі обставин утратити голову під топором ката. Такий приклад ділає зовсім так само як доказ.

Песа складена з коротких 18 „клаптиків життя". Вони характеризують із ріжних боків героя песи і завязують трагічний зашморг довкола його шиї. Деякі з них мають велику силу експресії. Інші є тільки кладкою для дальшої дії. Глядач напереміну зворушений і приголомшений. Авторка докидає подробицю до подробиці, щоб дати нам відчути жах злочину довершеного рукою самої Теміди. Та після судового присуду ми вже маємо цього видовища досить. Три сцени у вязниці, що мають нам показати передсмертні муки невинно засудженого парубка у розквіті сил — стають мукою і для нас, зовсім зайвою. Сцена з маревом матері вже пахне передміським театриком.

Песа виставлена з великою дбайливістю. Деякі глядачі може вперше переконались, що для ілюзії кімнати досить навіть двох врізаних стін, без стелі. Арт. Квятковський грав заголовну ролю прегарно; інші артисти піддержували його креацію з неменшим талантом. **М. Р.**

Паломництво до Люрд (Lourdes).

Марійське Товариство Української Молоді задумує в липні цього року влаштувати під проводом Преосвященого Івана, львівського еписк.-поміч. перше українське паломництво до чудотворного місця в південній Франції, славного на весь світ своїми чудами містечка Люрд. Цілю паломництва є в першу чергу віддання чести Непорочно Зачатій Богоматері, що вибрала собі це скромне містечко на уділювання численних чудесних ласк, яких і ми хочемо доступити. Крім цього паломництво має на ціли дати нагоду численним українцям звидіти культурний захід, відомий нам у більшій своїй части хіба з книжок і часописів.

Паломництво виїжджає зі Львова дня 2-го липня ц. р. в год. 11 перед полуднем в напрямі на Берлін. Приїжджаючи туди дня 3 VII в год. 7·05, остане в Берліні два дні. Дня 4/VII в год. 21·20 виїжджає паломництво в напрямі Кольонії (Köln), де прибуде 5/VII в год. 6·20 і тут задержується до год. 1·43, в котрій то годині виїжджає до Парижа, куди приїжджає 6/VII в год. 6·43. В Парижі остає паломництво три дні, значить 6, 7, і 8 липня. Дня 9/VII в год. 8·08 виїжджає паломництво до Люрд. Приїзд год. 23·41. В Люрд остає паломництво до 11/VII год. 13·49, коли то відїжджає до Женеви (Швайцарія). Приїзд до Женеви 12/VII в год. 12·35. Відїзд з Женеви до Цюріху цього самого дня в год. 18·40. До Цюріху приїжджає паломництво 13. VII. в год. 9. Відїзд із Цюріху того самого дня в год. 16·11. Приїзд до Відня 14/VII в год. 9·45.

У Відні остаємо до 15/VII год. 23·10, а звідсіль до Львова, по тригодинній задержанні в Кракові, в год. 18·30 дня 16. VII ц. р.

Кошти подорожі учасника паломництва, оскільки число учасників складалосьби з 300 осіб, вносять 960 зол. В тому випадку паломництво отримує осібний поїзд. Найменше число учасників може бути 50. Тоді кошти подорожі поодиноко 1000 зол.

Кошти подорожі обіймають крім пашпорту (знижкового): їзда поспішними поїздами III. кляси, харч в реставраційних вагонах і готелях, мешкання, прогульки автобусами, трамваями й кораблем по Дунаю, оплата за пакунки, провідників і т. п. Поворотна дорога з Люрд до Львова на бажання паломників може вести також через Марсилію, Медіолян і Венецію, в тому випадку кошти подорожі є менші яких 30–40 зол.

Зголошення приймається до 1. травня 1930 р. по адресі: Марійське Товариство Молоді Львів, Skrytka pocztowa 108, а повну квоту 1000 зол. переслати найдальше до 1. червня до Земельного Банку у Львові на рахунок паломництва до Люрд.

У Львові, дня 14. лютого 1930 р. о. д-р И. Маркевич ЧСВВ, през. Мар. Тов. Мол., д-р Гр. Лужницький, секретар паломництва.

З судової салі.

Шіснацятьлітня дівчина перед судом за державну зраду.

Дня 15. лютого перед львівським судом присяглих відбулася розправа проти 15 літньої дівчини Габерманівної, обвинуваченої в державній зраді, якої мала допуститись тим чином що на вічу ППС. поширювала комуністичні летючки. Минулого року батько обвинуваченої і брат були суджені за комуністичну агітацію і покарані. Обвинувачена не признавалась до вини, але лава присяглих потвердила її вину і Габерманівну засуджено на 1 рік вязниці.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 18. лютого, година 7·30 веч. „Процес Якубовського".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 18 лютого, год. 7·30 веч. „Панна з дипльоматії".

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Вівторок, дня 18 лютого „Тілі-бом". — Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Співаючий сміхун".
КАСІНО: Жінка на місяці.
КОЛЬОСЕЙ: Украдені міліони. Ріф вкінці сам.
ЛЕВ: Вороги (Ліліяна Гіш).
МАРУСЕНЬКА: Безбожне дівча.
ОАЗА: Адютант (Мозжухин).
ПАЛЯС: Звукова фільма „На фронті нічого нового". „Любощі кап. Леша".
ПАН: Право молодости.
ПАСАЖ: Під прапором безправя (Кен Мейнард).
ПРОМІНЬ: Жінка з більшовицького раю.
СТИЛЕВЕ: Сповідь жінки (Поля Негрі і Ельстера Ральстон).
ФАТАМОРГАНА: Китайські авантюри. Міс Кавел.
ХИМЕРА: Любовні авантюри (Гарі Лідтке).
УТІХА: Дівчина з каруселі.

Програма радіо.

Середа 19. II. 1930.

Варшава (1411,7) 19·30 Радіохроніка. **Краків** (312,8) 20·30 Вечірній концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Скрипкове сольо Сульо Аро. **Лайпціг** (259) 19·30 Радіоорхестра і спів Макса Менсінга. **Галін** (296) 18·30 Ексцентричні інструменти. **Льондон** (356,3) 16·25 Клясична камеральна музика. **Берлін** (418) 19·30 Органова музика Баха і Регера. **Стокгольм** (436) 20·45 Концерт хору. **Лянгенберг** (473) 17·30 Німецька оперова музика. **Прага** (487) 20·00 Концерт Чеської Фільгармонії. **Брюссель** (509) 21·15 Радіоорхестра і солісти. **Відень** (516,3) 19·30 Концерт музичного товариства. **Рига** (525) 18·30 Трансмісія з опери. **Мюнхен** (534) 20·30 Веселий вечір. **Будапешт** (550) 17·30 Концерт. **Москва** (825) 15·30 Клясична музика. **Ленінград** (1000) 19·30 Трансмісія з Фільгармонії. **Харків** (1304) 16·00 Концерт. **Париж** (1725) 19·35 Грамофонові плити.

Четвер 20. II. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт солістів. **Краків** (312,8) 20·30 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·10 Симфонічний концерт. **Лайпціг** (259) 19·35 Концерт. **Галін** (296) 19·45 Концерт. **Льондон** (356,3) 18·15 Програма для дітей. **Берлін** (418) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (436) 20·20 Шведські романси. **Лянгенберг** (473) 17·30 Солісти. **Прага** (487) 16·30 Концерт. **Брюссель** (509) 19·30 Грамофонові плити. **Відень** (516,3) 11·00 Музичний поранок. **Рига** (525) 19·03 Оперетка. **Мюнхен** (533) 19·45 Популярний концерт. **Будапешт** (550) 17·40 Цитра. **Москва** (825) 19·00 Концерт з Києва. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт з Києва. **Харків** (1304) 16·10 Пополудневий концерт. **Париж** (1725) 20·20 Грамофонові плити.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.